

ne synes at være færre, men til gengæld er de blevet større. Ind imellem ses virkelige perler. Således tidstypiske læserbreve fra den lokale Stiftstidende sammen med annoncer fra samme. Tabeller, figurer og billeder veksler fint mellem hinanden og gør en tekst, der ikke er almindelig i lokalhistoriske fremstillinger bl.a. om den lokale lønudvikling, særdeles læsevenlig og nærværende.

Bindet vil således i høj grad kunne bidrage til at højne den lokalhistoriske genre, idet fremstillingen på adskillige områder ikke kan være andet en en god inspirationskilde for lokalhistorikeren. På trods af det komplicerede stof og de mange aspekter, der hele tiden anlægges, formår forfatterne nemlig at fastholde læseren.

Henrik Fode

Henning Hall: *Ryttere, rak og randersborgere*. (Randers Amts Historiske Samfund, 1986) 240 s., 248,- kr.

Det er en morsom ide, der ligger bag denne fornemme udgivelse: At aktualisere historien i genkendelige miljøer. Med udgangspunkt i nye illustrationer – de fleste i fornem farvegengivelse af bevarede og kendte gadestrøg i byen – indføres læseren i begivenheder, der netop knytter sig til disse lokaliteter. Emnerne eller begivenhederne bringes kronologisk med en dødsmesse i året 1700 som udgangspunkt og 1799 som sidste år, da Steen Steensen Blicher som elev kom til byens lærde skole. Mellem disse yderpunkter møder læseren 1712 Furien på Dronningborg, Galgenfuglene Herman Og Christian, Struensees regimente og Das Schleswigsche Cuirassier-regiment in Randers. Hver overskrift giver grundlag for en historisk perspektivering, således sidstnævnte til en beretning om militære forlægninger i og ved Randers i 1700-årene.

Der er sande kup blandt afsnittene, således det fra 1796 om avisen, hvor det er lykkedes at finde cirkulationslisten for den lokale avis 12. april 1796. Desværre slutter artiklen noget pludselig, den historie kunne godt have været færdigskrevet.

Der vil nok være delte meninger om bogens indhold med dens blanding af pittoreske fortællinger og mere håndfast stof. – Lad det nu være, for mere debat kan der nok opstå omkring den sproglige »servering«, der for nogle kan virke »lidt krukke«, indforstået og måske lidt bedrevidende«.

Resultatet er alligevel blevet en morsom, særdeles velillustreret og interessant bog, som man må ønske forfatteren af udgivelsen til lykke med. – Men, den kan og bør næppe danne forbillede for alt for mange tilsvarende publikationer, for der er næppe mange forfattere, der kan klare den noget specielle sproglige kombination. Der bruges som nævnt populært talesprog over traditionelt skriftsprog krydret med gammel-danske ord i en lejlighedsvis besynderlig blanding.

Bogen hviler på et stort kildemateriale, som det må have været et kæmpearbejde at finde frem. Lay out og illustrationer gør det til en nydelse at blade i bogen.

Henrik Fode

Ellen Agergaard, Peder Storgaard Jakobsen, Børge Poulsen m.fl.: *Det grundtvigske islæt i Gudum*. (1986). 167 s., ill.

Et forfatterkollektiv formentlig det sidste slægtled af Gudum Sogns grundtvigianere har med bogen »Det grundtvigske islæt i Gudum« sat sig for at skabe et monument over grundtvigianismen i Gudum sogn. Begyndelsen sættes allerede til 1835!, hvor der ved Land-

husholdningsselskabets økonomiske hjælp kunne etableres en læseforening i sognet. I småafsnit beskrives videre milepæle i grundtvigianismens udvikling. Oprettelsen af en valgmenighed i Bøvling i 1875 var et væsentligt fremskridt, men i Gudum sogn sættes interessant nok oprettelsen af Gudum Afholdsforening i 1881 som det første samlingspunkt for grundtvigianerne. Forfatterne er ikke i tvivl om, at det andelsmejeri, der oprettedes i 1887, var grundtvigianernes værk, flere af stifterne havde nemlig været på højskole. Gudum Brugsforening stiftedes i 1892 og et forsamlingshus oprettedes i 1899. Her husedes fra 1902 en friskole oprettet for grundtvigianernes børn som en protest mod sognets kommuneskole, og omkring dette hus samledes i det hele taget grundtvigianernes aktiviteter med afholdsforedrag, oplysende, foredrag

etc. I et par mindre afsnit beskrives et par af de mere fremtrædende grundtvigske familier, men også Jeppe Åkjær kommer til orde. Den knappe tekst følges overalt af næsten ordrette gengivelser fra protokoller, breve etc., men lige så hyppigt er protokoludtog, vedtægter, lejlighedssange ganske enkelt gengivet fotografisk. Og sammen med det øvrige billedmateriale giver dette bogen mere præg af en mosaik end en helhedsfremstilling. Denne fremstillingsform er ideel, vil man give stedkendte associationer, men den udenforstående bliver det overladt selv at få sammenhæng i fragmenterne. Egentlige analyser, forsøg på at årsagsforklare endside sætte sognets grundtvigianisme i en større sammenhæng har bogen nemlig ikke.

Sidsel Eriksen

KULTURHISTORIE

Lone Rahbek Christensen: *Hver vore veje. Livsformer, familietyper og kvindeliv.* (Etnologisk Forum, 1987). 173 s.

Udfra en kvalitativ kulturanalyse vil etnologen Lone Rahbek Christensen beskrive nutidens familietyper og i særdeleshed de tilhørende kvinders funktion og livssyn. Da forfatteren elsker kontraster, starter hun med at præsentere og kritisere kvindeforskningens resultater. Disse er nemlig problematiske, fordi de er fremkommet ved, at man beskriver kvinden som det mandundertrykte væsen både i fortid og nutid, og kvindebevægelsen vil kæmpe for enten at få hende ligestillet eller også at få hende løftet højt op over manden, der nu skal undertrykkes. Med rette påpe-

ger Lone R. Christensen, at problemet er, at man kun ser og erkender én type kvinde, nemlig den undertrykte, mens der findes flere forskellige typer. Det vil hun bevise ved at karakterisere deres respektive livsform. Livsformanalysen blev i begyndelsen af 1980'erne lanceret bl.a. af etnologen Thomas Højrup og går ud på, at beskrive forskellige typer af familier ved hjælp af kontrasterne arbejde-fritid, og hvilken af de to der er mål og hvilken middel. Her skal der ikke nærmere kommes ind på livsformanalysens fordele og ulemper, det har man debatteret dengang (f.eks. i *Fortid og Nutid* nr. XXI, 3, 1984). Højrup's resultat var, at han fandt tre livsformer i den nutidige vesterlandske verden, nemlig lønarbejderens, de erhvervsdrivendes og karrierefolkens.